

Veniturile obținute din muncă după pensionare

Rezumat

Introducere

Politicile sociale și de ocupare a forței de muncă elaborate de UE pun din ce în ce mai mult accentul pe prelungirea vieții active și pe majorarea vârstei efective de pensionare. În ultimii ani, continuarea muncii după vârsta la care au dreptul la o pensie pentru limita legală de vârstă sau la o pensie ocupațională a devenit din ce în ce mai frecventă în rândul europenilor. Rata de ocupare a forței de muncă în rândul persoanelor cu vârste între 65 și 69 de ani a crescut de la 8,8% în 2005 la 10,5% în 2011 – o evoluție remarcabilă, în special într-o perioadă de criză economică. În acest An european al îmbătrânirii active și solidarității între generații, un raport special Eurobarometru a arătat că o treime din persoane doresc să continue să lucreze după vârsta de pensionare, 6 din 10 fiind de părere că acest lucru ar trebui să fie posibil.

Acest studiu analizează motivele care îi determină pe pensionari să desfășoare o activitate remunerată și opinia acestora despre nivelul adecvat al veniturilor. Studiul încearcă să definească profilul acestor pensionari care lucrează, să caracterizeze activitatea pe care o desfășoară aceștia și se încheie cu recomandări pentru factorii de decizie și angajatori. Datele provin din literatura de specialitate, din analiza bazelor de date ale UE și din șapte studii naționale.

Contextul politicilor

Cartea albă a Comisiei Europene din 2012 privind pensiile subliniază provocările generate de îmbătrânirea demografică pentru viabilitatea unor sisteme adecvate de pensii. Statele membre au răspuns prin creșterea vârstei de pensionare și descurajarea măsurilor de pensionare anticipată, în speranța că ratele mai mari de ocupare a forței de muncă în rândul persoanelor cu vârste sub și peste vârsta de pensionare vor avea un impact pozitiv asupra viabilității sistemelor de pensii.

Principalele constatări

Din 2005, cea mai mare creștere a ratelor de ocupare a forței de muncă în rândul pensionarilor s-a observat în Finlanda, Regatul Unit, Lituania, Germania și Austria.

Factori motivaționali

- Aproximativ o cincime lucrează din motive financiare. Aceste persoane tind să aibă venituri mici și lucrează în condiții de muncă precare.
- Pentru cea mai mare parte a pensionarilor, motivația depinde în general de alți factori: munca favorizează contactul cu colegi și clienți, permite învățarea și conferă posibilitatea de a avea o contribuție în societate.

Profilul pensionarilor care lucrează

- Pensionarii care lucrează sunt de multe ori bărbați, relativ tineri. Probabilitatea continuării vieții active după pensionare este mai mare în rândul persoanelor cu un nivel ridicat de studii, care locuiesc în zone urbane sau au un credit ipotecar.
- Cu toate acestea, creșterea recentă a ratelor de ocupare a forței de muncă a fost determinată, în special, de femeile pensionare și de pensionarii cu un nivel mediu de studii.
- Printre pensionarii care nu lucrează, o mare parte ar dori să lucreze, dar nu pot găsi un loc de muncă potrivit. Mulți dintre aceștia au fost deja dezavantajați pe piața muncii cu mult timp înainte de pensionare.

Contractul de muncă

- Majoritatea pensionarilor lucrează pe bază de fracțiuni de normă.
- Aproximativ jumătate desfășoară activități independente; totuși, aceste persoane lucrează adesea ca o întreprindere individuală, pentru un singur angajator.

- Aproximativ o cincime din pensionarii care lucrează au încheiat un contract de muncă temporar. Această proporție este mai mare decât în cazul altor grupe de vârstă și reflectă de cele mai multe ori preferința lucrătorului.
- Unii pensionari desfășoară activități nedeclarete.
- Pensionarii lucrează destul de frecvent în agricultură și în sectorul pescuitului, precum și în domeniul activităților profesionale, științifice și tehnice.

Motive pentru a angaja pensionari

- Odată cu îmbătrânirea societății, pensionarii reprezintă o proporție din ce în ce mai mare din baza de clienți a unei organizații. O forță de muncă formată din pensionari ajută întreprinderile să înțeleagă preferințele acestor clienți și să relaționeze cu aceștia.
- Organizațiile consideră că pensionarii sunt de multe ori dispuși să accepte programe de lucru flexibile.
- Amânarea recrutării și a formării de angajați noi permite să se realizeze economii.
- Angajatorii subliniază că pensionarii sunt deosebit de motivați să lucreze.

Indicii pentru elaborarea politicilor

Recomandări pentru factorii de decizie

- Munca după pensionare poate reprezenta un motiv de împlinire și satisfacție, însă promovarea acesteia poate avea un impact negativ. Se poate considera că afectează dreptul persoanelor de a se bucura de perioada de pensionare; există riscul ca aceasta să conducă la marginalizarea persoanelor care ar putea să nu fie în măsură să lucreze sau care contribuie la societate, de exemplu, prin îngrijire și voluntariat; de asemenea, indiferent de datele de la nivel macro indicând contrariul, munca în rândul pensionarilor intră în conflict cu percepția publică potrivit căreia persoanele în vârstă reduc șansele de ocupare a unui loc de muncă pentru tineri.
- Nivelul adecvat al pensiei ar trebui să fie garantat, pentru a se evita situația în care pensionarii sunt nevoiți să lucreze din cauza necesităților financiare.
- Milioane de europeni care au depășit vârsta de pensionare lucrează deja. Instituțiile care nu au fost create ținând seama de această evoluție trebuie să fie adaptate. De exemplu, salariul minim obligatoriu nu se aplică întotdeauna în cazul pensionarilor; este posibil ca angajatorul să nu beneficieze de asigurare pentru cazurile de absență de la locul de muncă pe motiv de boală în cazul pensionarilor; de asemenea, este posibil să fie necesare perioade petrecute fără un loc de muncă înainte ca unui pensionar să i se permită să își continue activitatea.

- Ar trebui să fie consolidate stimulentele financiare astfel încât munca să fie rentabilă pentru pensionari, prin majorarea pensiei viitoare și a veniturilor actuale. În ceea ce privește restul societății, munca ulterioară pensionării ar trebui să fie rentabilă prin economiile realizate din amânarea plății pensiei din sistemul public și prin evitarea muncii nedeclarete. Pensile în funcție de salarii și de venitul global reprezintă un factor de descurajare a muncii.
- Sunt necesare informații și reglementări clare pentru ca pensionarii care doresc să lucreze și angajatorii care doresc să îi angajeze să poată face acest lucru.
- Politicile deschise privind piața muncii, sprijinul pentru integrare și disponibilitatea locurilor de muncă sunt avantajoase pentru persoanele de toate vârstele. Numeroși viitori pensionari renunță la căutarea unui loc de muncă chiar cu mult timp înainte de pensionare.

Recomandări pentru întreprinderi

- Pensionarii sau angajații care se apropie de vârsta de pensionare au posibilitatea de a alege să nu lucreze. De cele mai multe ori, aceste persoane doresc să lucreze cu un program de lucru redus, iar alegerea lor depinde în mare parte de existența unor astfel de opțiuni flexibile în cadrul întreprinderilor.
- Importanța muncii pensionarilor ar trebui să fie recunoscută și ar trebui să se creeze un mediu de lucru favorabil nevoilor acestora. Deși aceste aspecte sunt importante pentru persoanele de toate vârstele, pensionarii sunt cei care sunt cel mai adesea motivați de considerente sociale și fac obiectul anumitor stereotipuri negative.
- Dialogul anterior pensionării poate schimba premisele de la care pornește un pensionar, precum și pe cele ale angajatorului, și poate permite elaborarea unei opțiuni adaptate pentru perioada ulterioară pensionării.
- Rolurile pensionarilor în ceea ce privește formarea și mentoratul pot intensifica transferul de cunoștințe, sunt bine privite de colegi și contribuie la soluții pe termen lung la problema inadecvării competențelor, prin integrarea lucrătorilor mai tineri.

Informații suplimentare

Raportul *Income from work after retirement in the EU (Veniturile obținute din muncă după pensionare în cadrul UE)* este disponibil la adresa <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1259.htm>

Pentru mai multe informații, îl puteți contacta pe Hans Dubois, administrator de cercetare, la hdu@eurofound.europa.eu